

Endelig redegørelse i forbindelse med gennemgang af sikringscellerapporter fra Vridsløselille Fængsel

Min endelige konklusion

23-03-2017

Den 14. december 2016 afgav jeg en foreløbig redegørelse vedrørende min gennemgang af fire sikringscellerapporter fra april 2016.

Dok.nr. 16/04359-8/MNK

Jeg har den 20. januar 2017 modtaget Kriminalforsorgen Sjællands bemærkninger til min foreløbige redegørelse. Direktoratet for Kriminalforsorgen har samtidig oplyst, at direktoratet i det hele kan henholde sig til Kriminalforsorgen Sjællands udtalelse og ikke har yderligere bemærkninger.

Kriminalforsorgen Sjælland og Direktoratet for Kriminalforsorgen har erklæret sig enige i, at rapporterne er mangelfulde, og har beklaget dette.

Efter min gennemgang af Kriminalforsorgen Sjællands bemærkninger fastholder jeg det, som jeg anførte i min foreløbige redegørelse af 14. december 2016 med nedenstående yderligere bemærkninger vedrørende fast vagt. Det er således min endelige vurdering, at manglerne i dokumentationen i sikringscellerapporterne er kritisabel.

Samtidig bemærker jeg, at det fremgår af Kriminalforsorgen Sjællands bemærkninger, at der er iværksat en række initiativer med henblik på at forbedre dokumentationen i sikringscellerapporterne.

Jeg er endvidere bekendt med Kriminalforsorgen Sjællands instruks om anvendelse af sikringscelle af 30. maj 2016 og instruks til den faste vagt.

Fast vagt

I min foreløbige redegørelse udtalte jeg bl.a., at det var min foreløbige opfattelse, at der er grundlag for at anbefale, at der etableres en ordning, hvor hensynet til den indsatte tilgodeses i højere grad, f.eks. hvor den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, og hvor muligheden for, at vagten kan følge en eventuel udvikling, øges.

Kriminalforsorgen Sjælland har i sine bemærkninger skrevet følgende vedrørende dette:

ENDELIG REDEGØRELSE

”...at oprettelse af sikringscellevagten hidtil er sket efter en rulleplan for vagtskifte hver ½-1 time ud fra antallet af personaler der er til rådighed.

Denne praksis har været begrundet i arbejdsmiljømæssige hensyn, idet vagten undertiden kan være udsat for trusler og ukvemsord opsyn, ligesom arbejdet som vagt er meget monotont.

Vi tager til efterretning, at en rulleplan for vagtskifte hver ½ til 1 time ikke er i overensstemmelse med hensynene bag lovkravet om fast vagt. En sådan rulleplan vil der fremover ikke blive arbejdet ud fra.

Vi er opmærksomme på, at fast vagt er begrundet i hensynet til, at den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, ligesom en fast vagt har bedre mulighed for at følge en evt. udvikling. På den anden side finder vi også, at der skal være plads til at varetage hensynet til personalets arbejdsmiljø. Arbejdet som fast vagt er monotont, og vi finder, at ordningen må praktiseres sådan, at der er mulighed for afløsning og pauser efter behov. Særligt i de tilfælde, hvor den tvangsfikserede er meget råbende og skrigende, og hvor der er trusler og ukvemsord, vil der være behov for hyppigere afløsninger end i de tilfælde, hvor anbringelsen forløber mere roligt. I tilfælde med trusler og ukvemsord vil hensynet til at foretage en korrekt bedømmelse af den indsattes situation også tale for, at der kommer friske kræfter til. Som anført er fængslet indforstået med, at der ikke laves en turnus, og det skal tilstræbes, at det er den samme person, der igennem længere tid er fast vagt.”

Jeg fastholder min anbefaling.

Samtidig er jeg enig med Kriminalforsorgen Sjælland i, at hensynet til de ansattes arbejdsmiljø også skal varetages, sådan at der er mulighed for afløsning og pauser efter behov. Dette gælder særligt i tilfælde, hvor den indsatte f.eks. er meget råbende og skrigende, og hvor der er trusler og ukvemsord. I disse situationer er jeg enig med Kriminalforsorgen Sjælland i, at hensynet til at foretage en korrekt bedømmelse af den indsattes situation kan tale for, at der kommer en ny vagt.

Hvis årsagen til, at der kommer trusler og skældsord, f.eks. er, at den indsatte har set sig sur på en bestemt vagt, kan det formentlig også i nogle tilfælde virke ”deeskalerende”, at der kommer en ny vagt. Denne vurdering må foretages i den enkelte situation.

Jeg henviser i øvrigt til det, som jeg har anført i min foreløbige redegørelse af 14. december 2016.

ENDELIG REDEGØRELSE

Min foreløbige redegørelse og Kriminalforsorgen Sjællands bemærkninger hertil er gengivet nedenfor (fra side 4).

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J. Steen Sørensen', written in a cursive style.

Jørgen Steen Sørensen

ENDELIG REDEGØRELSE

Ombudsmandens foreløbige redegørelse og Kriminalforsorgen Sjællands bemærkninger

Den 14. december 2016 afgav jeg en foreløbig redegørelse i forbindelse med en gennemgang af fire sikringscellerapporter, som jeg modtog i forbindelse med et tilsynsbesøg i Vridsløselille Fængsel den 22. juni 2016.

Kriminalforsorgen Sjælland afgav bemærkninger til den foreløbige redegørelse i et brev af 3. januar 2017. Direktoratet for Kriminalforsorgen har ved brev af 20. januar 2017 meddelt, at direktoratet i det hele kan henholde sig til Kriminalforsorgen Sjællands bemærkninger og ikke har yderligere bemærkninger.

Jeg anførte følgende i den foreløbige redegørelse:

"Jeg var på tilsynsbesøg den 22. juni 2016 i Vridsløselille Fængsel. Besøget var en opfølgning på mit uanmeldte besøg i Vridsløselille Fængsel (herefter Vridsløselille) den 29. februar 2016.

Under besøget havde jeg bl.a. fokus på brugen af sikringscelle. Besøgsholdet fik udleveret fire rapporter om sikringscelleanbringelser og magtanvendelse i den forbindelse (j.nr. 2016/302/00190-0004, 2016/302/00131-0004, 2016/302/00249-0003 og 2016/302/00177-0012).

Alle fire rapporter vedrører anbringelser, som har fundet sted i april 2016.

Jeg besluttede at udskille spørgsmålet om brug af sikringscelle i Vridsløselille til en særskilt sag.

Jeg har foretaget en gennemgang af de fire rapporter om sikringscelleanbringelse og magtanvendelse, og resultatet fremgår af denne foreløbige redegørelse.

Anbringelse i sikringscelle var et tema for mine tilsynsbesøg i kriminalforsorgens institutioner i 2015. I temarapporten om sikringscelleanbringelser redegøres for betingelserne for sikringscelleanbringelse, og de væsentligste resultater fra mine tilsynsbesøg gengives.

Som det fremgår, anbefaler jeg generelt, at fængsler og arresthuse sikrer, at betingelserne for anbringelse i sikringscelle og eventuel tvangsfiksering er opfyldt, og at dette er dokumenteret.

Endvidere anbefaler jeg generelt, at det sikres, at alle sikringscellerapporter indeholder dokumentation for, at der løbende er foretaget en vurdering af behovet for fortsat anbringelse i sikringscelle og eventuel fiksering af den indsatte.

ENDELIG REDEGØRELSE

Desuden anbefaler jeg generelt, at fængsler og arresthuse sikrer, at der i alle tilfælde ved tvangsfiksering straks bliver tilkaldt en læge til at tilse den indsatte, medmindre lægen skønner dette åbenbart unødvendigt.

Endelig anbefaler jeg, at fængsler og arresthuse sikrer, at der afholdes systematiske eftersamtaler, efter at den indsatte har været anbragt i sikringscelle.

Jeg har vedlagt temarapporten.

Jeg har ved min gennemgang af de fire rapporter fokuseret på de i temarapporten fremsatte anbefalinger.

Ved min gennemgang af sikringscellerapporterne har jeg været opmærksom på, at temarapporten er afgivet, efter at sikringscellerapporterne er udarbejdet.

Jeg er også opmærksom på, at Direktoratet for Kriminalforsorgen har iværksat tiltag i forbindelse med temarapporten. Direktoratet har bl.a. oplyst over for mig på et møde den 21. september 2016, at instruksen vedrørende sikringscelleanbringelser i Vridsløselille blev opdateret den 27. maj 2016.

1. Fiksering og fikseringsmidler

Gennemgangen af rapporterne viser, at alle fire indsatte under hele anbringelsen i sikringscelle var fikseret med bælte og fod- og håndremme.

Ingen af de fire rapporter indeholder en konkret begrundelse for, at den indsatte blev tvangsfikseret. I to rapporter fremgår begrundelsen dog indirekte af beskrivelsen af det forløb, som førte til anbringelsen i en sikringscelle og tvangsfiksering.

Ingen af de fire rapporter indeholder en konkret begrundelse for, at andre fikseringsmidler end bælte (dvs. håndremme, fodremme og handsker) blev brugt.

Det er herefter min foreløbige opfattelse, at sikringscellerapporterne er mangelfulde, da de ikke indeholder en konkret begrundelse for fikseringen, herunder begrundelse for anvendelse af de enkelte fikseringsmidler.

2. Tidsmæssig udstrækning

Alle fire rapporter indeholder notater om personalets tilsyn med den indsatte.

ENDELIG REDEGØRELSE

I alle rapporter ses der i stort omfang at være gjort notat om tilsyn hvert kvarter. I alle fire rapporter er der dog tidspunkter i løbet af anbringelsen, hvor der – i op til 55 minutter – ikke er gjort notat om personalets tilsyn med den indsatte.

Samtlige rapporter indeholder notater om den indsattes tilstand under sikringscelleanbringelsen. F.eks. er de indsatte således gentagne gange i alle fire rapporter beskrevet som rolige.

Der er imidlertid ingen af rapporterne, der indeholder oplysninger om, hvorvidt der fortsat var behov for at opretholde sikringscelleanbringelsen og at anvende de enkelte sikringsmidler.

Det er herefter min foreløbige opfattelse, at nødvendigheden af den tidsmæssige udstrækning af anbringelserne i sikringscelle og anvendelsen af de enkelte fikseringsmidler ikke er dokumenteret i rapporterne.

Det er også min foreløbige vurdering, at der i visse tilfælde ikke er dokumentation for tilsyn med højst et kvarters mellemrum.

3. Lægetilsyn og fast vagt

I alle fire rapporter ses lægen at være tilkaldt umiddelbart efter anbringelsen. Lægens vurdering af den indsattes helbredstilstand er i ingen af de fire rapporter dokumenteret.

Det er herefter min foreløbige opfattelse, at lægens vurdering ikke er tilstrækkelig dokumenteret.

I alle fire tilfælde ses den indsatte at have haft fast vagt. Den faste vagt ses i gennemsnit at være udskiftet efter 50 minutter.

Jeg bemærker i den forbindelse, at jeg som anført i temarapporten anbefaler, at der etableres en ordning, hvor hensynet til den indsatte tilgodeses i højere grad, f.eks. hvor den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, og hvor muligheden for, at vagten kan følge en eventuel udvikling, øges.

4. Klagevejledning og eftersamtaler

I to af sikringscellerapporterne (2016/302/00190-0004 + 2016/302-00131-0004) fremgår det ikke, at den indsatte blev vejledt om muligheden for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen og om klagefristen på to måneder.

ENDELIG REDEGØRELSE

I tre af sikringscellerapporterne (2016/302/00190-0004+2016/302/00249-0003+2016/302/00177-0012) fremgår det ikke, at der blev afholdt en eftersamtale med den indsatte.

Det er herefter min foreløbige opfattelse, at det ikke er dokumenteret, at der i tilstrækkeligt omfang er givet klagevejledning og afholdt eftersamtaler.

5. Foreløbig konklusion

På det foreliggende grundlag er det min opfattelse, at der i de gennemgåede sager ikke har været tilstrækkelig dokumentation med hensyn til nødvendigheden af den tidsmæssige udstrækning af anbringelserne i sikringscelle og anvendelsen af de enkelte fikseringsmidler og lægens vurdering af den indsatte helbredstilstand.

Det er ligeledes min foreløbige opfattelse, at der i visse tilfælde ikke er dokumentation for tilsyn med højst et kvarters mellemrum.

Det er desuden min foreløbige opfattelse, at det ikke er tilstrækkeligt dokumenteret, at den indsatte har fået klagevejledning, og at der er afholdt eftersamtaler med den indsatte.

Det er min foreløbige opfattelse, at manglerne i dokumentationen i sikringscellerapporterne er kritisabel.

Det er desuden min foreløbige opfattelse, at der er grundlag for at anbefale, at der etableres en ordning vedrørende fast vagt, hvor hensynet til den indsatte tilgodeses i højere grad, f.eks. således at den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, og således at muligheden for, at vagten kan følge en eventuel udvikling, øges.

Jeg er som nævnt bekendt med, at Kriminalforsorgen har iværksat tiltag i forbindelse med temarapporten for 2015 om sikringscelleanbringelser. Jeg går ud fra, at direktoratet vil arbejde videre med disse tiltag – herunder tiltag, der sikrer, at dokumentationen forbedres.

Jeg beder venligst Vridsløselille og Direktoratet for Kriminalforsorgen om at forholde sig til de forhold, som jeg har påpeget i redegørelsen.”

På baggrund af den foreløbige redegørelse anførte Kriminalforsorgen Sjælland følgende i et brev af 3. januar 2017:

”Ved brev af 14. december 2016 har Ombudsmanden afgivet en foreløbig redegørelse vedr. sikringscellerapporter fra perioden april 2016 til juni 2016 fra Vridsløselille Fængsel.

ENDELIG REDEGØRELSE

Ombudsmanden modtog under sit tilsynsbesøg i Vridsløselille Fængsel den 22. juni 2016 fire sikringscellerapporter med observationskema.

Ombudsmanden har bedt Vridsløselille Fængsel og Direktoratet for Kriminalforsorgen om at forholde sig til de forhold, som Ombudsmanden har påpeget i redegørelsen.

Fra Vridsløselille fængsel har vi følgende bemærkninger:

Vi er enige i at rapporterne er mangelfulde. Det beklager vi meget.

Fiksering og fikseringsmidler

Ombudsmanden peger på, at en gennemgang af rapporterne viser, at alle fire indsatte under hele anbringelsen i sikringscelle var fikseret med bælte, fod- og håndremme. Men at ingen af de fire rapporter indeholder en konkret begrundelse for, at den indsatte blev tvangsfikseret. I to rapporter fremgår begrundelsen dog indirekte af beskrivelsen af det forløb, som førte til anbringelsen i en sikringscelle og tvangsfiksering.

Ingen af de fire rapporter indeholder en konkret begrundelse for, at andre fikseringsmidler end bælte (dvs. håndremme, fodremme og handsker) blev brugt.

Det er Ombudsmandens foreløbige opfattelse, at sikringscellerapporterne er mangelfulde, da de ikke indeholder en konkret begrundelse for fikseringen, herunder begrundelse for anvendelse af de enkelte fikseringsmidler.

Vridsløselille Fængsel skal hertil oplyse, at fængslets ledelse har iværksat en række initiativer for at forbedre dokumentationsarbejdet samt indført øget ledelsesmæssigt fokus på hele sikringscelleområdet.

Der har den 27. maj 2016 været afholdt møde med Områdekantor Sjælland og efterfølgende med de vagthavende på fængslet for at sikre, at sikringscellerapporterne fremover bliver mere fyldestgørende både i forhold til hændelsesforløbet, begrundelserne for anbringelsen samt opretholdelse af sikringscelleanbringelsen herunder brug af fikseringsmidler.

Tidsmæssig udstrækning

I forhold til personalets tilsyn under anbringelsen bemærker Ombudsmanden, at i alle rapporter ses der i stort omfang at være gjort notat om tilsyn hvert kvarter. I alle fire rapporter er der dog tidspunkter i løbet af

ENDELIG REDEGØRELSE

anbringelsen, hvor der – i op til 55 minutter – ikke er gjort notat om personalets tilsyn med den indsatte.

Samtlige rapporter indeholder notater om den indsattes tilstand under sikringscelleanbringelsen. F.eks. er de indsatte således gentagne gange i alle fire rapporter beskrevet som rolige.

Der er imidlertid ingen af rapporterne, der indeholder oplysninger om, hvorvidt der fortsat var behov for at opretholde sikringscelleanbringelsen og at anvende de enkelte sikringsmidler.

Det er herefter Ombudsmandens foreløbige opfattelse, at nødvendigheden af den tidsmæssige udstrækning af anbringelserne i sikringscelle og anvendelsen af de enkelte fikseringsmidler ikke er dokumenteret i rapporterne. Det er også hans foreløbige vurdering, at der i visse tilfælde ikke er dokumentation for tilsyn med højst et kvarters mellemrum.

Vridsløselille Fængsel skal hertil oplyse, at da der ikke tidligere var opsat en pc'er i sikringscelleområdet, skete alt notatføring på et stykke papir, som efterfølgende blev skrevet ind i Klientsystemets sikringscellemodul. Dette har utvivlsomt været en medvirkende årsag, til de manglende notater om tilsyn.

I juni måned 2016 er der opsat pc'er i sikringscelleområdet, så vagten ved sikringscellen ikke fremover skal lave dobbelt journalføring, med risiko for at observationer samt tilsynstiderne ikke blev journaliseret korrekt.

Som det også fremgår af Ombudsmandens brev, så har Områdekantor Sjælland sammen med ledelsen af Vridsløselille Fængsel opdateret instruksen vedrørende sikringscelleanbringelser i forbindelse med mødet den 27. maj 2016.

Fængslets ledelse har i den forbindelse indskærpet retningslinjerne herunder den ledelsesmæssige opgave for enhedschef/vagthavende om løbende at være i dialog med sikringscellevagten om, hvorvidt der fortsat er behov for at opretholde sikringscelleanbringelsen herunder anvendelse af sikringsmidler, samt at enhedschef/vagthavende mindst hver 3 time indfinder sig i sikringscelleområdet for at vurdere om der kan ske lempelse herunder om anbringelsen – kan bringes til ophør.

Det er ligeledes indskærpet, at der skal gøres notat herom.

Lægetilsyn og fast vagt

ENDELIG REDEGØRELSE

Ombudsmanden bemærker, at i alle fire rapporter ses lægen at være tilkaldt umiddelbart efter anbringelsen. Lægens vurdering af den indsatte helbredstilstand er i ingen af de fire rapporter dokumenteret. Det er herefter Ombudsmandens foreløbige opfattelse, at lægens vurdering ikke er tilstrækkelig dokumenteret.

Endvidere bemærker Ombudsmanden, at i alle fire tilfælde ses den indsatte at have haft fast vagt. Den faste vagt ses i gennemsnit at være udskiftet efter 50 minutter.

Ombudsmanden anbefaler i den forbindelse, som anført i temarapporten, at der etableres en ordning, hvor hensynet til den indsatte tilgodeses i højere grad, f.eks. hvor den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, og hvor muligheden for, at vagten kan følge en eventuel udvikling.

Vridsløselille Fængsel skal hertil oplyse, at samtlige klienter har været tilset af læge under opholdet i sikringscellen.

Sags nr. 2016/302/00190-0004 er der sket lægetilsyn med notat den 21/4-16 kl. 09.18. (fængslet blev afvist af lægevagten ved telefonisk henvendelse på 1813).

Sags nr. 2016/302/00131-0004 er der sket lægetilsyn med notat den 11/4-16 kl. 19.00.

Sags nr. 2016/302/00249-0003 er der sket lægetilsyn med notat den 26/4-16 kl. 17.45.

Sags nr. 2016/302/00177-0012 er der sket lægetilsyn med notat den 7/4-16 kl. 22.50.

Samtlige lægenotater findes i lægejournalerne og er ikke noteret på rapporter.

Baggrund for at lægenotaterne ikke er påtegnet sikringscellerapporterne er, at lægerne ikke har adgang til Klientssystemet, da lægerne ikke er ansat af Kriminalforsorgen.

Fængsels ledelse vil i samarbejde med sundhedscentret sikre, at notatpligten overholdes herunder at lægevagten (vagt-læge-ordning 1813), foretager notat i observationsskemaet, under personalets vejledning i Klientssystemet.

Lægenotaterne vedlægges dette notat.

ENDELIG REDEGØRELSE

Endvidere bemærker Ombudsmanden, at i alle fire tilfælde ses den indsatte at have haft fast vagt. Den faste vagt ses i gennemsnit at være udskiftet efter 50 minutter.

Ombudsmanden anbefaler i den forbindelse, som anført i temarapporten, at der etableres en ordning, hvor hensynet til den indsatte tilgodeses i højere grad, f.eks. hvor den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, og hvor muligheden for, at vagten kan følge en eventuel udvikling.

Vridsløselille Fængsel skal hertil oplyse, at oprettelse af sikringscellevagten hidtil er sket efter en rulleplan for vagtskifte hver ½-1 time ud fra antallet af personaler der er til rådighed.

Denne praksis har været begrundet i arbejdsmiljømæssige hensyn, idet vagten undertiden kan være udsat for trusler og ukvemsord opsyn, ligesom arbejdet som vagt er meget monotont.

Vi tager til efterretning, at en rulleplan for vagtskifte hver ½ til 1 time ikke er i overensstemmelse med hensynene bag lovkravet om fast vagt. En sådan rulleplan vil der fremover ikke blive arbejdet ud fra.

Vi er opmærksomme på, at fast vagt er begrundet i hensynet til, at den indsatte ikke hver halve time skal forholde sig til en ny fast vagt, ligesom en fast vagt har bedre mulighed for at følge en evt. udvikling. På den anden side finder vi også, at der skal være plads til at varetage hensynet til personalets arbejdsmiljø. Arbejdet som fast vagt er monotont, og vi finder, at ordningen må praktiseres sådan, at der er mulighed for afløsning og pauser efter behov. Særligt i de tilfælde, hvor den tvangsfikserede er meget råbende og skrigende, og hvor der er trusler og ukvemsord, vil der være behov for hyppigere afløsninger end i de tilfælde, hvor anbringelsen forløber mere roligt. I tilfælde med trusler og ukvemsord vil hensynet til at foretage en korrekt bedømmelse af den indsattes situation også tale for, at der kommer friske kræfter til. Som anført er fængslet indforstået med, at der ikke laves en turnus, og det skal tilstræbes, at det er den samme person, der igennem længere tid er fast vagt.

Klagevejledning og eftersamtaler

I to af sikringscellerapporterne (2016/302/00190-0004 + 2016/302-00131-0004) fremgår det ikke, at den indsatte blev vejledt om muligheden for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen og om klagefristen på to måneder.

ENDELIG REDEGØRELSE

I tre af sikringscellerapporterne (2016/302/00190-0004+2016/302/00249-0003+2016/302/00177-0012) fremgår det ikke, at der blev afholdt en eftersamtale med den indsatte.

Vridsløselille Fængsel skal hertil oplyse, at man er enig med Ombudsmanden i, at der ikke i tilstrækkeligt omfang er givet klagevejledning samt systematisk afholdt eftersamtaler. Det skal dog oplyses, at der normalt finder en samtale sted mellem den indsatte og en leder samt afdelingspersonalet, efter at den indsatte er udtaget af sikringscellen. Derudover sker der i alle tilfælde en samtale med sygeplejen i forhold til det helsemæssige, når den indsatte kommer retur til afdelingen.

Yderligere skal jeg bemærke følgende:

I sag nr. 2016/302-00131 er der sket klagevejledning, men beklageligvis ikke sat flueben ud for dette.

I sag nr. 2016/302/00190-0004 er klienten tvangsindlagt direkte fra sikringscellen og derfor er der beklageligvis ikke sket opfølgning på klagevejledning samt eftersamtale.

Fængslets ledelse har indskærpet, at der skal ske både klagevejledning samt eftersamtale når klienterne har været anbragt i sikringscelle med eller uden tvangsfiksering. Hvis den indsatte efterfølgende er flyttet fra institutionen, kan samtalen gennemføres telefonisk.”